

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Főutca 132. sz.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

egész évre . . . . . 4 frt

fél évre . . . . . 2 „

3 hónap . . . . . 1 „

Egyenlő szám ára 10 kr.

HALASI UJSÁG

TÁRSADALMI HETILAP.

KIADÓHIVATAL:
Főutca 132. sz.

HIRDETÉSEK DÍJA:

Három hasábpont 5 kr.

Kis hirdetésben egy sor 2 kr.

A hirdető fél novével ellátott
hirdetéseknél külön 30 kr.
bélyegdíj fizetendő.

Téli foglalkozások.

A mezei munka véget ért, a rossz idők beállottak s városunk lakosságának nagy része bevégezte a munkálkodást erre az esztendőre.

Általánosan elismert és megállapított tény, hogy a magyar ember óriási munkát képes elvégezni nyári időben, mikor e munkának ideje ki van szabva s abból semmit el nem lehet halasztani. A világ legmunkásabb nemzetei bámulattal tekintenek azon óriási erő kifejtésre, mely Magyarországon július és augusztus hónapokban történik s épen az időn, midőn e munkát a jó termés még fokozta, külföldi lapok hűledezve vallották be, hogy az ő népek ilyesmire képesek nem volna.

A mi népünkben olyan munkaképesség van, a minővel semmiféle nép a világon nem rendelkezik; legkevésbé pedig azon előrehaladt nyugati nemzetek köznépe, melyeket pedig különben követendő példaként szoktunk magunk elé állítani.

Csak egy baj van a mi népünk munkaképességével. Az, hogy azt évenként csak két három hónapon át fejti ki egész teljességében. Mikor az ősze beállt, az idő megromlott s a mezei munkának vége, a magyar ember, nemcsak nálunk, hanem a legtöbb helyt azt tartja, hogy ő immár megérdemli a pihenést és ha buzija, horta

betermelt s disznáját levágta, tavaszig nem is fájad bele a pihenésbe.

Mily óriási változást hozna létre a nemzeti vagyonsodásban az, ha a magyar köznépet rá lehetne arra kaptatni, hogy a téli hónapokban se hagyjon fel a pénzkereső munkával. A vagyonsodás mindig munka eredménye; a nyugati nagy nemzetek köznépe, a vidéki apró birtokosság sokkal vagyonosabb mint a miénk, pedig az, mint látnuk nem képes olyan munkára, mint a mi köznépünk. Csakhogy a mennyiben ez által hátrább van nálunk, kipótolja úgy, hogy az ő kisebb munkaképességét folytonosan működteti.

Tévedés volna azt hinni, hogy a magyar köznép restségből tartózkodik a munkától télen át. Ennek egyszerűen az az oka, mert nem ismeri azon kereset-forrásokat, melyeket a mezei munka szünetének idején is folytathatna. Évek óta folyik a mozgalom országszerte a házi ipar érdekében; több helyt a mozgalomnak kézzelfogható látványja és sikere is van s bizonyos vidékeken egyes keresetfajokból a köznép télen át is nagy jövedelmeket vesz be. A mi sajtószertől s a világtól elszigetelt helyzetünknek tulajdonítható, hogy e mozgalom hullámai eddig hozzánk el nem hatottak.

Helyzetünk azonban rövid idő alatt megváltozik. Már csak napok válsztunk el attól, hogy városunk a

világ forgalmába bevonassék. A kivétel, mely eddig csak nem lehetetlen volt, ezentul könnyűség lesz s azon kell lennünk, hogy ne csak a földünk terményeinek, de saját kő kezünk készítményeinek továbbállítására is felhasználjuk a megnyilando vasutat.

S itt ismét az intelligenciának van nagy és szép feladata. Az, hogy a házi ipar egyes alkalmas ágait népünk közt meghonosítsa s azt vele megkedveltesse. A feladat nem nehéz. Nekünk e téren már nem kell az uttörés nehézségeivel küzdenünk, csak egyszerűen utánoznunk, más előre haladottabb vidékek példáját s egy kevés fáradsággal, buzgalommal s a mi nálunk nem kis fontosságú, minden áldozatkészség, vagy befektetés nélkül, köznépünk szögnyebb osztályait jövedelmező keresetmódhoz segíthetjük.

A vasút.

A megnyitás még mindig nincs kitűzve hivatalosan. Magán hírek szerint a budapest-szabadkai és a kiskőrös-kalocsa vonalrészek december 5-ike körül adatnak át a közforgalomnak. A halasvárosi vasúti bizottság e hó 18-án a polgármester előklété alatt ülést tartott, melyben a következő fontosabb ügyek fordultak elő: A vasút mátanrendőri bejárásakor városunkba érkezőndő idegen vendégek ánnopélyos fogadtatása s közközléségen leendő ellátása határozatilag kimondatott. Azon esetben pedig, ha a vasút megnyitása ánnopélyossággal történend, ez alkalomra külön-moghívandó vendégek szintén közközlésé-

TÁRZA.

A közegészség-ügy Halason. *)

II.

— A város fekvése, talaja, vize. —

Halast mocsárok környezik. A Sántó, a városi-nagytó, és a Cserepos félkör alakjában övezik a várost körül. Maga a város is helyenként mocsáros helyre települt. Ha a mocsárok távolabb, talán pár ezer kilométernyire volnának a várostól, még akkor sem számíthatnók őket a jó szomszédok sorába.

A rét és a mocsár, száraz meleg idő beálltával a benne buján tenyésző növényzet és a belője jutott állati anyagok lassú és sok ideig tartó rothadását tartja fön. A rothadás és bomlás által az egészségre nagyon is ártalmas anyagok keletkeznek. Ki ne tudná, hogy Halason és a nagy magyar lapályon sok helyt mennyire dűhögött és dűhög még most is bizonyos években, bizonyos évszakokban a váltóláz — népiösen — a hidoglás? És ez a betegsége, mely annyiféle alakban jelentkezik, némely években egész falvakat vesz le lábáról és feketégyba: a mocsárok rothadásánál keletkező anyagok az u. n. miaszmák által okoztatik. Ha távolabb volnának a mocsárok — ohozná a kóros anyagokat a szél; így azonban benne vagyunk — benne lélelkünk. Lovogókn, vi-

zünk telve van vele. És ha egyik évben esendesen van a környemtő; a másikban okvetetlenül működik.

Talán a város talaja szorososabb? Bizony az sem! A hol nem mocsáros, ott homokos; talajvize több helyen magasan áll és gyorsan ingadozik.

Nem állanak rendelkezésre Halas városának talajvizonyait tárgyaló bohatóbb tudományos kutatások, — ilyenek Magyarországon még ezután fognak divatba jönni. De a halasi lyceum tudós tanárának, Kiss Lászlónak a Northon esővel tett kísérletok alkalmával szerzett tapasztalatai után, továbbá azon tényok után indulva, — hogy kútjaink vizállása gyakran és nagy mértékben változik, hogy pinezőink gyakran nedvesek sőt vízzel telvök; látrán merek a talajviz magas állása és gyakori ingadozására következtetni.

Az esőnek és harmatnak jó része a homokos talajba szivárog le egészen valamely áthathatlan réteget (pl. agyagréteget) ott meggyűlik és a szorint a mint dombos vagy lapos e réteget, lesz belőle nyugvó vagy áramló víz. Ha az áthathatlan réteget likacsai úgy megtelnek vízzel, hogy azokba levogó már nem fér, ezen nyugvó vagy áramló vizet talajviznek hívjuk.

A talajviz sokféle ingadozásnak van kitőve; így pl. ha folyó van közel, annak apadása és áradása a talajviz állására befolyással van. De ezen és sok más körülmény a mi

talajvizünk ingadozásának megítélésénél elősík és ha nálunk a talajviz magasan áll vagy gyakran ingadozik, azaz a legfelső réteget alatt most 2—3 lábnyira majd nonsokára 2—3 méter mélyben van a felszín: egyodál a talaj minéműségőnek, a levogóból lecsapódott esőnek, harmatnak, tehát helyi okoknak befolyása alatt áll. A talajviz magas állásának vagy gyakori ingadozásának pedig novezotona hatása van a legfelső rétegek nedvesőségőre, az azokban nyilvánuló szorvos ólotro és így az egőszségőre is.

Mert, ha a talajviz gyakran és nagy kitérősekkel ingadozik, belevonva ezen ingadozásba a legfelső réteget, — azok is hol túl nedvesek, hol meg szárazak lesznek — és ekkor, mint mindig, ha levogó váltakozik a vízzel — a szorvos testek bomlására kiváló alkalom nyílik — a rothadás ismét nagyfokú lesz.

És ez igen fontos dolog.

Ujabb kutatások kiderítőtők, hogy a typhus és cholerajárvány viszonyban áll a talajviz azon ingadozásával, ezen ingadozás okozta rothadási folyamattal és ezenkívül valószínűvé tőtők, hogy ezen ingadozásnak a váltólázra és tüdővészre is befolyása van.

A talajviz állását és ingadozását több más módon kívül a mi vidékünkön a kúttak vizállásának tanulmányozása után is megítélhetjük.

Alig van város vagy falu, mely a kutaknak helyzetét illetőleg rosszabbul állana, mint

*) Lásd a „Halasi Ujság” 8. számát.

gen a vasut pénzár torlőre láttatnak el. A fogadtatás összköltsége, a a meghívandók kijelölésére bizottság küldött ki, derogy, hogy a meghívandó vendégeknek egyénenként való meghívásukat a vasúti bizottság magának tartja fenn, s a bizottságot a részben csak javaslatától illeti.

A kiküldött bizottság tagjai a következők: id. Gál Lajos, ifj. Farkas Sándor, dr. Dobó Menyhért, Toth János, Péter Dénes, Vidá Jozsef, Nagy Pál és Kozlováry K. István. Elnök a polgármester. Egyébb előfordult említendő méltóbb ügyek még a következők: Gyönizso V. Sándornak a vasut arra vitele miatt birtokán kivágott fűkért 82 ft 60 kr. és 7 ft. becslési díj kiutalványzatot. Az elnök bejelenté, hogy a vasúti pénzár ez idő szerint 40249 ft. 41 kr. készlet fölött rendelkezik, mely összeg a halasi takarékpénztárban van elhelyezve. A vasúti adó kivetése megtörtént s beszedése folyamatosan van. (Megjegyezzük, hogy a vasúti adó az összes állami adók összege után forintonként 11^{10/100} krban vettetik ki). A polgármester indítványozta, hogy a lakosság terheitnek könnyítése és különösen a 120.000 frtos költségen mielőbb leendő tisztázhatása végett minden a vasuton be és kiszállított anyag és cikkek után mértémszámként 3 krajczár közvetvám szedésének engedélyezésére a város kérje fel a minisztériumot. Ez indítvány olvilog elfogadtatott. Minthogy azonban a bizottság a viszonyokat és körülményeket nem látja olyanoknak, hogy a részletezésbe bebecsélőközhassék; mindennem ezikké után pedig egyenlő ár szabályt megállapítani nem lehet, a felterjesztést mellőzve egyelőre bizottságot küldött ki tervezet készítésére: — E bizottság tagjai: Toth János, Péter Dénes, Hofmeister Illés, Hofmeister József, Fűrő Lajos, Spilher Lajos, Stimakovics István, Prager Lipot, Baló László, Nagy Pál, Kozlovári Kis István, dr. Farkas Imre, Bibó György, Babó Sándor, Hovancsik János, id. Gál Lajos, és Kellner Dávid. Elnöke a polgármester.

Végül a főjegyző előterjesztést tett a vasut által a reform. temetőből elvágott rész kiszállítási árára vonatkozólag. Erre a bizottság a következő tételt hozta. Mivel a temető területének telekkönyvi tulajdonjoga a ref. egyháznak nem illi, s illetőleg az nevére telekkönyvezve nincs, — tekintve, hogy tagosítás előtt egyéni tulajdonát az egyháznak nem

köpezhető, — tekintve hogy annak idejében közbirtokból adótt ki és pedig csakis temető közö helyül; tekintve, hogy az 1876. évi XIV. t. cz. 116. §-a értelmében az esetre, ha a temető betelik, a város köteles leendő temető közö helyet adni: — tekintve, hogy a vasut által a temető területe kisebbedett s így a városnak imént örített törvényszabta kötelezettsége előbb beáll illetőleg teljesítendő s így ha a temető területe az egyház tulajdona volna is, kárpotlást az új terület kiadásával annak idejében nyerne; — tekintve végre, hogy a ref. egyháznak a temető területe mellett a esőzház számára csakis 15 □ öl földterülete van, míg ugyanotta várost szinto telekkönyv szerint 25 hold 840 □ öl terület illi; miből kötszgeten, hogy a temető a ref. egyház tulajdonát nem képezi, miért is kiszállítási kárpotlás neki sem pénzben sem természetben nem adatik, mivel ahhoz fentiek szerint jogos igénye nem lehet. Erről a ref. egyház vil. főgondnoka és a jogbiztos jknyi kivonaton értesítendő.

H I R E K.

— Az előhátralékok behajtása tárgyában a postamegyei m. kir. adófelügyelő körrendeletet intézett valamennyi községi előjáróságokhoz. Ebben a következőket mondja:

A folyó évi IV-ik övnegyedi adó előírás is immár esedékesé válván, előkezdett azon időpont, melyben szükséges, hogy ezen, valamint előző időből fenn álló adó és valamennyi egyébb kincstári tartozások az évnök még hátra levő két hónapjában behajtatassanak. Ezen intézkedés annál is inkább szükséges, mert a kir. adóhivatalok által beérkezett kimutatások szerint, még számtalan községben az adó, illeték és egyébb kincstári tartozások hátralékának összegö oly nagy, hogy az a megye közigazgatási bizottsága és a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminisztérium által elő irányított belzetési eredményt meg sem közelíti. Hogy tehát a folyó köztvező gazdasági évben méltán elvárható eredmény növelő előressék s különösen, hogy a községi előjárók a költséges állami adóvégrohajtók-alkalmazásától megmeneküljenek, a végrohajtási eljárás alábbiakban szabályozni szükségesnek látam a előre is kijelentem, hogy azoknak pontos teljesítést ezintől annál inkább is elvárrom, mert attóli legesekélyebb eltérés, illetve az eredménynek nem kielégítőse esetén kény-

telen lesznek szigorúbb eszözöket alkalmazásba venni, esetleg költséges állami adóvégrohajtó kiküldése iránt intézkedni.

Kötelese tehát ez m: 1) a múlt évről nem talán fenn álló, valamint a folyó évi előző övnegyedről maradt adó, valamint egyébb kincstári tartozásokra már rég folyamathoz tonni kötelezett végrohajtási eljárást befejezni, illetve a foglaltva levő zálogtárgyakat, ott kint a helyszínen szükség esetén ismételtten is megtartandó árveréseken eladni; az árverési vételárból ki nem kerülő tartozásokra nézve újabban sürgősen zálogolni s ezen már előző övnegyedig esedékes kincstári tartozásokra az árverési eljárás mindaddig folytatni, míg a hátralékok egészen törlesztve nem leendnek. 2) A IV-ik övnegyedi adóra vonatkozólag köteleztetik ezim, valamennyi hátralékosok f. évi november hó 16. napján szabályszerű intévelellettel fizetésre felhívni. 3) Deczember hó elsejével köteles lesz, a végrohajtási eljárást azonnal megkezdéni s minden hátralékosok személyválogatás nélkül — megzalogolni, ha előre láthatólag tetemes hátralék kerülne zálogolás alá, köteleztetik ezim olevó előleges munkarórol, szükség esetén kiegészítő községi adóvégrohajtórol gondoskodni s a zálogolásokat legközebb f. évi deczember hó 6-ikáig befejezni. 4) Ugyan az nap, vagyis még deczember hó 6. köteles lesz ezim az árverést egész általánosságban, ott helyül kitűzni s azt deczember hó 16-tól 22-ik napjáig, mulhatatlanul megtartani; az árverés megtartása tekintetéből szükségelt intézkedéseket, u. m. köllő kihirdetést, a zálog tárgyaknak összehordását jó olevó fogamatossítani.

Az iskolaköteles gyermekek összeírása befejeztetett, s eredménye a következő: A reformátusok közt 6—12 éves fia van 446, leány 487. Továbbá 13—15 éves fia van 94, leány 79; összesen tehát az iskolakötelesek száma 1056. A r. katholikuskok közt 6—12 éves fia van 321, leány 278; ugyanezek közt 13—15 éves fia van 88, leány 77, összesen tehát 764. Az izraeliták közt 6—12 éves fia van 27, leány 86, és 13—15 éves fia van 14, leány 11, összesen 88. — A tanköteles gyermekek száma e szerint mindahárom felekezetből 1908.

— Halálozás. Szólnokrol vesszük a hirt, hogy Nagy Borone jász-magy. kunszólnok megyei főjegyző ott o hó 10-én oshunytt. A boldogult városunk szflötto volt, s mint itteni közbirtokos, köztisztelőben ró-

Halas; pedig a rossz helyzet megzavarja a legjobb vizet is.

Nézzük csak föbb kútjainkat.

A piaczon van egy kut, melyből a városnak majdnem 1/4 része merit. Ezen kut szomszédaságában van a városi-tó. Nem gondolható-e, hogy ezen kut medenezéjébe néha a szomszédaságból átszivárgás történik? Hasonló viszonyok súlyá alatt áll a harangos kút is s több-más kut a város nyugati részén. És hogy ez nem közönyös az emberi egészségre, az szintén elképzelhető.

De menjünk tovább. A református temető két végén vannak kutak, melyek szintén nagy szükségletnek tesznek eleget. Nem gondolható-e, hogy ezeknek medenezéje is a temető alatt fekszik, — tehát oly réteg alatt, melyben iszonyú rothadási folyamat megy végbe — és a honnan a rothadás terményei a lezivárgó esővízzel leragadtatnak a mélybe — a medenezébe? csak nem réghiben Oroszország egyik salujában tapasztalt typhusjárvány oka oly kut vala, melynek medenezéje ilyen rothadó réteg alatt fekszik.

Ezek mind csak feltételek, de a látszat után itélve, jogos alappal birnak — s az esetleg megajtomló vizálat feladata a látszat helyére a valóságot emelni.

Városunk környéke tehát mocsáros, talajvíze gyorsan ingadozó és kutjai talán fertőzők, — tehát városunk a közegészségtaun egyik követelményöknek sem felel meg.

Valaki erre azt mondhatná, hogy ha s mocsár váltólázat, a rossz talaj cholera, typhust és tífóvést — a fertőzött víz újra ty-

phust okozna, a város összes lakóinak már rég ki kellett volna halniuk?

De ez igen töves fölfogás volna.

A cholera nem helyi járvány, tehát ritkán jön el hozzánk, de ha megérkezik az a növezett befolyások alatt súlyosodik.

A typhus csak akkor köpez járványt, ha sok ember annyira és így van ilyen káros hatású helyeken tömörítve, hogy onnan körülményeinél fogva nem szabadulhat. Nálunk ennyire és ily módon való tömörítésről és így nagyobb typhusjárványról szó nem lehet.

A váltólásban ma már ritkán hal meg valaki; — a tífóvést meg övekig tengődhetik.

Telhat nem kihalásnak, hanem elcsatnyulásnak kellett volna bekövetkezni. És ez, ha teljesen nem történt is meg, igen erősen folyamatosan van.

Egyes haláloset, sőt tömeges hullás sem rejt annyi veszélyt az emberiség számára, mint a lassú, de fokozatos gyengülés és sorvadás.

Nem a halál, de ez utóbbi ellen kell küzdenünk.

Nem én vagyok első, a ki itthoni viszonyainkra tekintve hangsúlyozva mondom: Halas város tisztí főurusa Dr. Molnar István már réghiben hangoztatta azt.

Az idők mostohaságát és azon körülményt, hogy olyan intézkedésekre melyeknek eredménye csak a messze jövőben van, — nem igen hajlandó az ember, végre hazánkban a közegészségügy iránt általában tanúsított hanyagságot — és nem a hatóság óln

állókati kell azért vadolnunk, hogy decaúra az említett hangoztatásnak ez irányban mi sem törtött.

Amnyival kevésbé van jogunk azt tenni, — mert épen ezon utolsó factoroknak minden más irányban városunk eddig is sokat köszönhet.

Romóljttk, hogy ami késott, nem mult ol — és hogy a figyelom ezután a közegészségügy fölé is érdem szerint fog fordulni.

Attórnk most azon intézkedésekre, melyek véleményem szerint a kívánt célhoz vezetnének.

Szükséges lenne hogy:

a) A város körüli és bent a városban elterülő mocsárokat levezessék — kiszáritsák — és gyorsan tonyező növényzettel beültessék.

b) Tanulmányoztassék a talaj víz állása a város több helyén. Az eredményre a lakosságot figyelmeztessék, hogy építkezés esetében a talajvízzel mint fontos tényezővel számolhasson.

c) A mocsárok szomszédaságában, vagy azokra való építéssel a lakosságot vissza kell tartani, hogy ez által a városnak terjedését más egészségesebb irányban toroljttk.

d) A kutak forrását ki kell firközni és ha o sültett káros szomszédaság hatalma alatt állanak, azokat betömetni és újakkal jobbakkal pótolni.

Csak változóan jelentem a fogamatossítandó javításokat, hogy ezzel néntfog felhívjam az illető szakértő közögek figyelmét az itt szóba hozott körülmékek fölghiben foglalkozni.
Dr. Bóna Sámuel.

szesült; néhány évvel ezelőtt költözött a Jász-
ságha, hol megyei tisztviselőnek választották.
Vidám kedélyű, őszinte, egyenes lélkű úri em-
ber volt, s elhunytának hírére bizonyára általá-
nos részvételt fogadják városunkban. A család-
ja által kiadott gyászjelentés a következőleg
hangzik: Id. Özv. Nagy Ferenczné szülött
Varga Zsuzsanna, édes anyja. — Özv. Nagy Fe-
renczné szül. Polgári Lúcia, gyermekei: József
és Ilona, Nagy István, gyermeke Ferencz szo-
morodott szívvel jelentik a legszeretetteljes fe-
lejtéssel gyermeknek, hű férjnek, gondos
apának, jó testvérnek s nagybátyjának Nagy
Ferencz Jász-Nagykun-Szolnokmegye t.
főjegyzőjének folyó 1882-ik évi november
10-én délután 5 órakor, életének 54-ik, boldog
házasságának 27-ik évében történt gyászos ki-
múltát. A boldogult földi maradványai a hó
12-én d. u. 3 órakor fogtak a ref. egyház szer-
tartása szerint a szolnoki sírkertben örök nyu-
galomra tetőzni. Kelt Szolnokon, 1882. novem-
ber 10-én. Áldás és béke legyen po-
rain!

— Szabadka város költségvetése
1883. évre a következő főösszegeket tünteti föl:
bevétel 769,073 frt 40 krajczár, kiadások
854,276 frt 91 kr. hiány 85,194 frt 51 kr.
A bevétel rovataiban azonban a gazdasági
tanács által javasolt jövedelomszaporítások
felvéve nincsenek, okként kilátás van arra,
hogy a javasolt jövedelomszaporítások elfogá-
dása esetére az 1883-ik évi költségvetés, da-
czára a nagymérvű befektetéseknél deficitet
feltüntetni nem fog. Megjegyzésük, hogy a
költségvetési előirányzatban a májusi úr
kiközvetítésére 60,000 frt van felvéve.

— A kalocsai férjgyilkosság. Ez év
elején nagy feltűnést keltett nem csak vidé-
künkön, de ország-szerte egy férjgyilkossági
eset, melynek színhelye a szomszédos Kalocsa
városa volt. Az eset a következő: Vargacz
József kalocsai lakos borászati részeg és fos-
lott életű ember volt; feleségét egyre átálta
csupán, s vagyonát rossz szokások lárságá-
ban fecsérelte el. Vargaczné már a múlt év
végén elhatározta hogy férjétől elválik, de mi-
dön e szándékát a pap előtt kijelenté s az há-
tköltés végett a férjet maga elé idézte, Var-
gacz avval fenyegetődött, hogy ha felesége a
válásándóknál megmarad, akkor ő előbb az
asszonyt azután magát lövi agyon. Vargaczné
akkor vállalt a választól s ismét visszament
férjéhez. Ez azonban folytatta adílgi életmód-
ját, úgy hogy az asszony arra gondolatára ju-
tott, hogy férjét eltéteti láb alól. E végből fi-
szelt egy Baksa Pál nevű kocsisal, kinek a
maga, valamint anyja Bernáth János is nev-
ben pénzt ígért, ha Vargaczot agyonüti. Bak-
sa vállalkozott erre, s sokáig kereste a: alkal-
mat, hogy Vargaczot elverhesse. Január 3-án
Vargacz József részegen egy a saját lakása kö-
zelében levő kocsinában aludt; Baksa ezt meg-
tudván, miután előbb összehozott egy Kovács
János nevű kalocsai nyáplóval, s elhatározták
hogy Vargaczot feleségével a kocsinálól haza
vezetetik, s aztán majd mikor minden locson-
dosul, a kapu előtt levő Vajasa vízében a lók
alá taszítják. Ezt azon módon meg is csé-
kedték; Baksa vágta fejszével a loket, Kovács
pedig fölvevő az ágyról a holtrészegen fekvő
Vargaczot, kivite a lókhoz s fejével lefelé holo-
tasztotta a Vajasa. A csinkosokat Vargaczné
az udvaron várta, hol 8 frtot adott át nekik
egyelőre a hűndij fejében. Másnap január 4-én
Vargaczné mindenképp kérésre férjét a kalo-
csai kocsinálban, azt beszélvén, hogy Vargacz
az este midőn ő haza vezetle, nem fokhált le,
hanom 80 frtot magához vevén, minden szó
nélkül eltávozott. Így telt el 4 nap, midőn
Vargaczné, anyjának Bernáth Jánosnak az
esetet elmondván, az Halász Miklós eschdbiz-
tosnak az egész dolgot fűljelentette. A ren-
dőrősg vizsgálatot indítván Vargacz testét a
Vajasban csakhamar megtalálták. A hűntött a
kalocsai törvényszéknek bejelentvén, az
május 4., 5. és 6-án vőgtárgyalást tartott
benne. Vargaczné a testet beismerle előadván,
hogy az által férje embertelen bánásmódjától
akart menekülni, mivel tőle törvényes uton
meg nem szabadultatott, mert férje válás

esetén agyonlövőssel fenyegette. Baksa Pál
beismerte, hogy a bűntényben részt vett, de
Vargaczot nem akarta megölni, csak megver-
ni. A lók alá Kovács dugta be Vargaczot, a
nélkül, hogy akár ő, akár Vargaczné segítet-
tek volna neki; Kovács János szintén beisme-
rősen volt, de azt állítá, hogy Vargaczné őt
előbb púlinkás borral leitatá. Állítá továbbá,
hogy a lók alá tételben Baksa is segített neki.
Bernáth Jánosné tagadta, hogy ő és leánya a
Baksa és Kovács közti összehozásról vala-
mit tudtak volna; azt azonban beismeri, hogy
sokszor kijelenté abbéli kívánságát, hogy az
ő rossz vejét báresak valaki agyoncsapná. A
vádoltak közül egyet, Baksa Pált Sándor Imre
kalocsai ügyvéd, városunk szűlőtte védte. A
törvényszék Vargacznot 15 évi, Baksa Pált
életfogytiglan, Kovács Jánost 15 évi, Ber-
náth Jánosnot 5 évi fogházra ítélte. A kirá-
lyi tábla nov. 13-án hozott ítéletében Vargacz
Józsefné bűntetését helyben hagyta, Baksa
Pált ellenben kötél általi halálra, Kovács
Jánost életfogytiglan való fogházra
ítélte, Bernáth Jánosnot azonban a víd alól
fölmenté. Az ügy most a legfőbb ítélőszék
elő körül.

— A községi iskolaszék nov. 11-én
tartott ülésen bemutatták a tanfolygylő át-
iratát, a tankötelesek névjegyzékének felküldé-
se tárgyában. Az elnök Vári Szabó István be-
jelenté, hogy a felhívásnak már ologot tett,
s a névjegyzék fel van küldve. (A jegyzék is-
mertetését lapunk más helyön közöljük). Az
elnök jelenté továbbá, hogy a tandij egyépen-
ként bizottságilag már megállapítottatott s a
jegyzék be fog annak idejében mutattatni.
Nagy István a felsővárosi szányiskola tanítója
kártyáit oly gyormokoknak, kik a város felső
részén laknak, a központi iskolába, illetve an-
nak első osztályában felvételtől oltítani kéri.
Ez ügyben az elnök meghizatik, hogy saját
hatáskörében intézkedjék. A községi iskola
tanítói kéri, hogy iskolaköteles gyormokeik
után a boiratás és tandij fizetés alól mentes-
senek föl. E kérést az iskolaszék teljesíteni
határozta, s így a tanítók a nevezett díjak fi-
zetése alól fölmentették. — A múlt október
hó folyamán 12 egyén irásban folyamodott
gyormokeiknek a községi iskolába a kitűzött
határidő letelte után leendő felvételére. Az
elnök utólagos jóváhagyás reményében a fel-
vételt elrendelte, mely intézkedés most jóvá
hagyatott. Hasonló folyamodás az iskolaszék
elő is be terjesztetett hót, s az iskolaszék a fo-
lyamodók gyormokeiknek felvételét elrendelte.
— Az iskolaszék az üléséből több rendbeli so-
golyozást utalványozott ki szegény iskolás
gyorminokok részére.

— Arany János szobrára újabb a követ-
kező adakozások történtek nálunk:

Kutka Elek mórnök	2 frt
Cyrtli József	1 frt
Fuzekus József tanító	50 kr.
Dr. Baló Mihály főjegyző	2 frt
Kolozsváry K. István	5 frt
Klein Mór izr. kántor	30 kr.
Mulhori gyűjtés	35 frt 30 kr.
Összesen:	46 frt 10 kr.

Ez összegetől 40 frt 80 kr. mint a memóri a legutóbbi
üzleti napig begyűlt, a halasi takarékpénztárban van
elhelyezve.

K Ö Z G A Z D A S Á G.

A lótenyésztésről.

A lóvásárló katonai bizottság a hó 13-án
megjelent városunkban s az elővezetett 162
drb. 2—4 éves ló között 16 drbot talált kato-
nai szolgálatra alkalmasnak, de a tulajdonosok
által követelt nagy árak miatt csak is 8 drbot
vásárolt meg 220 frt középszámítási árral, ez
alkalommal feltűnt, hogy gazdaközönségünk
legnyugobb része levát, csikáját salotté rosszul
tartja, nem ápolja, különösen a magkancákat
meg nem választja, apró hibás esődörrel fe-
deztet, s minden föle órázó szedett volt
anyagból akar szóp, nagy őrtekos lovat nevel-
ni, általában nem követi azon irányt melyen
haladva a lótenyésztés hazánat hajtó fizletté
vállhatik. A nemesebb fajló övönként korne-
tebb, s főzölja minden lótenyésztőnek, hogy
jövendelmét fokozhassa, az pedig csakis ok-

szegő lónevelés által érhető el, úgy hisszük
helyesen eselökszünk, ha lótenyésztőinket fel-
hívjuk az anya kanczákat megválasztására, az
állami ménekkel fedeztetésre és a csikók ki-
válló gondozására. Irányadóul szolgálhatnak
a részben a következő pontok:

1. Anyakanczát se fiatal csikót se von
kanczát ne válasszanak.

2. Négy éves kanczát már lehet fedez-
tetni, onnól fiatalabb két vagy három éves
adhat ugyan csikót de az gyenge lesz; fiatal
anyából jó magkancza soha sem lehet, a na-
gyon von rendszeren meddő marad.

3. 155—156 centnél kisebb kanczát ne
vegyenek csikó nevelés végett, minél magos-
sabb az anya, a csikó annál szebb, s így a
hassa annál nagyobb leand.

4. Az anya kanczákat s különösen első
évben a csikókat jól tartásuk, ápolják, tiszta-
gassák szelid bánással gondozzák.

5. Rendes használatra a csikót még a
4-ik évet el nem érte be ne fogják.

6. Ne tartanak oly anyalovat, mely testi
hibában szenved, különösen olyat, mely hibá-
val szűlött. Ne tartanak akaratos, harapós
kanczát, mert ezen hibát és rossz tulajdonsá-
got örökli a csikó, a szem-, patá-, bajos- pó-
kos anya mindig káros. Biztosan átszármaszó
bajok a következők: busa-, ök-fej-, disznó-
szom; szalonnás ökör-nyak; alacsony rövid
mar; hajlott hát; hosszú-keskeny-lágyék; disz-
nó vagy kecsko far; tohén has; keskeny térd;
csánk-pók; puha-kapács caud; hibás patá.

7. állami vagy hatósági engedélyt nyert
ménekkel fedeztetessenek, a fedezésről adott
szédulát megtartsák, mert csak is igazolt szár-
mazásu lovak és csikók vásároltatnak jó pénzért.

8. nagyhiba az is, hogy a ló farán vagy
ezombján billogoztatják, az a ló őrtekót kivált
külföldiek, szakoridő ló vovók előtt 20—30 %
kal loszállítja; jövőre tehát lovakra mindig kis
billogot süssenek és pedig a sörény alatt vagy
a hátón a nyorog alatti helyen.

Végül még egyet.

Az olyan ló, melynek gondját viselik,
molyet ószszel hajtának, rendszeren étetnek,
látának, egészséges marad, ellenben a rosszul
gondozott-lónak hamarabb osik baja és gyak-
rabban megbetegszik. Az a gazda tehát, a ki
lovából hasznót venni óhajt, ki orvosnak pati-
kásnak fizetni nem akar, az vegye figyelembe
a fentebb röviden összefoglalt pontok alatti jó
akarati értesítést.

TERMÉNYEK ÁRA.

Termények ára Halason november 18. Búza
0-50—7 frtig, roza 4 frt 30 kr., árpa 3 frt 50 kr.,
zab 2 frt 30 kr., köles — frt — kr. mind 100 literen-
ként. Kukorica székje 1 frt morzsoltt 100 liter 3.30
Heti jelentés a budapesti gabonátörszéről.
Budapest november hó 17-én. (Steiner József és társa
termény-gabona és bizományi árut-özög jelentése.)
B u s z a szilárd. Mal árjegyzőnk: —
Héavideki pestmegyei és sóhalmegyei 78—79
kilgr. 0-10—0-40, 70—80 kilgr. 0-50—0-75, 80—82
kilgr. 0-30—10—. Húszágl 25, búcskai 15, ózorkány-
gyermegyei 40—50 (közönsé kiindt fajok még tovább)
40—50 krral olosóiban áztatotnak. Tavaszra 9-38.
R o z a váloztatlan. Elsőrendű 7-45, közepes 7-25. Árpa
szilárd, változó. Jan. Takarmányára 6-20—6-00, ágetni
való 7-50—8-50, sáfródeli 0-50—10—. Tengori áru
elig körözve, 8 frtig, nj, lanyha. Nov.—decab. 5 frt,
decab.—febr. 5-30, jan.—márcz. 5-40—5-50, kötelek
Máj.—Jún. 5-85, Zab, jó árú szilárd, 5-50—6-00 mi-
nőség szerint. Tavaszra 6-85. Bab oszondos. Erdélyi
9-25—9-75, törve Gyöngyösből dunavideki 0-40—10—
barna 8-25—8-75, tarka 7-50—7-50. Káposzta-
repeze 14-75—15-75. Kötelek 1888. aug.—zept. szil-
árd, 18 1/2—18 1/2. Vadrepeze keresztű, 7-25—7-75.
Kendermag 0—0-50. Lenmag szilárd 12-25—
13—. Köles 6-20—6-40. Kása székostul 10-50—10-75
Burgonya oszondos, kovari 1-00, közepes 1-30—1-90,
elsőrendű 2-10. Pénszélőget 5-30 kamatra nyújtunk
ügyfeleinknek heraktározott árakra és feladati vé-
nyekre. Az előleg minden vásárlás felvehető, hol
pénzintézet létezik. Száktölcsefűndit hetenként 1/2 kr.
számítunk darabjától, hozzáuk küldendő árakhoz.
Ektározással illeték havonként métervászásként ma-
garaktárakban 1 1/2—2 kr., közraktárakban 4 1/2 kr.
Külsényi disznóvásár nov. 10. Magyaror-
szági von, nehéz sortos kilogrammanov. — 59 kr., fiatal
nehéz 60—60 1/2 kr., könnyű 60—61 kr. Székelt nehéz
55—57 kr., könnyű 50 kr. Oláhországi 55—61 kr.,
szerbiai 58 1/2—60 1/2 kr. Előutaly: páronként 45 kiló-
gramm s oszontul 4 %-os levonás.

Korda Imre,

szőlőszarokozó és kiadó-tulajtonos.

MENETREN D

a budapest-szabadkai vonal és a kis-körös-kalocsai szárnyvonal számára.

Érvényes a megnyitás napjától.

I. Budapest — Szabadka				II. Szabadka — Budapest							
Kilométer	Állomások	Személy- vonat		Vegyes- vonat		Kilométer	Állomások	Személy- vonat		Vegyes- vonat	
		2102. I. II. III.	2112. I. II. III.	2101. I. II. III.	2111. I. II. III.			2101. I. II. III.	2111. I. II. III.		
		o s z t á l y						o s z t á l y			
—	Budapest (vendéglő)	Ind.	9-10	8-20			Brod	Ind.	—	10-49	
6	Budapest—Ferencváros	"	9-26	8-40			Eszék	"	3-30	3-40	
10	Erzsébetfalva (Megállóh.)	"	9-44	9-02			Dálja	"	4-35	4-45	
15	Soroksár	"	9-56	9-21			Szeged	"	7-22	7-35	
21	Haraszti (Megállóh.)	"	10-11	9-38	—		Szabadka (vendéglő)	"	10-20	10-35	
25	Taksony	"	10-22	9-55	12		Kelebia (Megállóh.)	"	10-46	11-04	
40	Laczhúza	"	10-56	10-38	23		Kis-Szállás	"	11-09	11-31	
49	Dömsöd	"	11-15	11-01	40		Halas	"	11-50	12-20	
59	Kun-Szt.-Miklós	"	11-37	11-35	57		Vadkert	"	12-24	1-00	
69	Nagyállás	"	11-57	12-00	67		Kis-Körös (v. Kalocsa l. 3. 4.)	Érk. Ind.	12-44 1-19	1-23 1-43	
78	Szabadszállás	"	12-19	12-30	73		Csongöd	"	1-40	2-10	
84	Fülöpszállás	"	12-34	12-48	89		Fülöpszállás	"	2-04	2-39	
96	Csongöd	"	12-58	1-18	96		Szabadszállás	"	2-23	3-05	
106	Kis-Körös (v. Kalocsa l. 3. 4.)	Érk. Ind.	1-18 1-53	1-42 2-02	104		Nagyállás	"	2-41	3-27	
116	Vadkert	"	2-16	2-29	114		Kun-Szt.-Miklós	"	3-02	4-00	
133	Halas	"	2-57	3-18	124		Dömsöd	"	3-23	4-26	
151	Kis-Szállás	"	3-32	3-59	133		Laczhúza	"	3-46	4-57	
162	Kelebia (Megállóh.)	"	3-57	4-27	148		Taksony	"	4-16	5-32	
173	Szabadka (vendéglő)	"	4-20	4-53	152		Haraszti (Megállóh.)	"	4-27	5-45	
	Szeged	"	7-20	7-21	158		Soroksár	"	4-42	6-04	
	Dálja	"	11-34	10-55	163		Erzsébetfalva (Megállóh.)	"	4-54	6-18	
	Eszék	"	12-47	12-04	168		Budapest—Ferencváros	"	5-11	6-42	
	Brod	"	—	5-41	173		Budapest (vendéglő)	Érk.	5-25	6-58	

III. Kis-Körös — Kalocsa				IV. Kalocsa — Kis-Körös							
Kilométer	Állomások	Személy- vonat		Vegyes- vonat		Kilométer	Állomások	Személy- vonat		Vegyes- vonat	
		2202. I. II. III.	2211. I. II. III.	2201. I. II. III.	2211. I. II. III.						
		o s z t á l y						o s z t á l y			
—	Budapest M. Á. V.	Ind.	9-10	8-20	—	Kalocsa	Ind.	11-01	11-17		
	Szabadka	"	10-20	10-35	10	Óreg-Csertő (Megállóh.)	"	11-30	11-49		
—	Kis-Körös (vendéglő)	"	2-03	2-30	21	Keczel	"	12-07	12-33		
10	Keczel	"	2-33	3-05	31	Kis-Körös (vendéglő)	Érk.	12-34	1-00		
21	Óreg-Csertő (Megállóh.)	"	3-05	3-41		Szabadka	"	4-20	4-53		
31	Kalocsa	"	3-32	4-08		Budapest M. Á. V.	"	5-25	6-58		

Jegyzetek. A vonatok közlekedési ideje a budapesti idő szerint van kitüntetve. — Szabadkán a vonatok csatlakozásban állanak az alföld-flumeni vasut vonatjaihoz Szeged, Dálja és Eszék felől és felé. — A kettős körbe nyomtatott számok az esti 6 órától reggeli 5 59 percig számított éjjeli órákat jelentik. Budapest, 1882. évi október hóban.

Az igazgatóság.